

Vergaderjaar 2008–2009

31 700

Nota over de toestand van 's Rijks Financiën

Nr. 32

**BRIEF VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN
EN KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 oktober 2008

Op 25 september jl. is de ambtelijke notitie van het Bureau Onderzoek en Rijksuitgaven (BOR) van de Tweede Kamer over de 74 doelstellingen uit het beleidsprogramma van het huidige kabinet in de rijksbegroting 2009 verspreid onder de Kamerleden. De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (vc BZK) heeft in de procedurevergadering op 30 september 2008 besloten dat de notitie een openbaar discussiestuk wordt. Het discussiestuk is als bijlage bijgevoegd. De vc BZK is van oordeel dat het aan de afzonderlijke commissies is of het discussiestuk betrokken kan worden bij de behandeling van de verschillende begrotingshoofdstukken.

De vc BZK heeft verder besloten dat het discussiestuk niet voor een reactie aan het kabinet wordt voorgelegd.

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Leerdam

Notitie

De 74 doelstellingen uit het beleidsprogramma in de begroting 2009

0. Conclusies

- 28 van de 74 doelstellingen uit het beleidsprogramma (37%) zijn goed afrekenbaar en door de Kamer te controleren, doordat er in de departementale begrotingen duidelijke informatie is opgenomen over doelstellingen, prestaties én kosten voor 2009. Voor 6 doelstellingen (8%) is helemaal geen informatie over doelstelling, prestaties of kosten terug te vinden. Voor de overige 40 doelstellingen is in ieder geval informatie over de prestaties opgenomen, soms aangevuld met informatie over de beoogde effecten of kosten. Over het algemeen ligt de focus in de begrotingen erg op de te leveren prestaties, minder op de beoogde effecten en de kosten.
- Er bestaan nog grote verschillen tussen de departementale begrotingen en de kwaliteit van de informatie is in een aantal begrotingen teleurstellend te noemen. Uitschieters naar beneden vormen de begroting van Economische Zaken en Defensie. Positieve voorbeelden zijn LNV, Buitenlandse Zaken en Jeugd en Gezin.
- De zogenaamde experimentele begrotingen bieden zoals beoogd meer en betere informatie over de beoogde effecten, te leveren prestaties en verwachte kosten dan de overige begrotingen.
- In 5 begrotingen is geen informatie opgenomen over de status van de doelstellingen uit het beleidsprogramma. In 9 van de 14 begrotingen is in de beleidsagenda een tabel opgenomen met informatie over de status van de doelstellingen. De kwaliteit en meerwaarde van deze statusinformatie voor de Kamer zijn zeer minimaal, omdat de statusbeschrijving te globaal en vaag is.

1. Aanleiding

Omdat er door het kabinet in de Miljoenennota 2009 geen totaaloverzicht wordt gegeven van de stand van zaken van het beleidsprogramma, heeft het Bureau Onderzoek en Rijksuitgaven van de Tweede Kamer (BOR) de kwaliteit van de informatie over het beleidsprogramma (74 doelstellingen) in de Begroting 2009 onderzocht. Het resultaat is voorliggende notitie, die kan worden gebruikt ter voorbereiding op de Algemene Financiële Beschouwingen. De notitie kan eveneens worden gebruikt ter voorbereiding op de behandeling van de begrotingshoofdstukken in de verschillende vakcommissies.

Jaarverslag 2007 en het Verantwoordingsdebat

In het Algemene Verantwoordingsdebat over het Jaarverslag 2007 is het kabinet gevraagd om op systematische wijze de voortgang van het beleidsprogramma 2007–2011 (Samen werken, samen leven) inzichtelijk te maken. De minister-president verwees daarvoor in zijn Verantwoordingsbrief naar de departementale Jaarverslagen.

Begroting 2009 en de Miljoenennota

In de Miljoenennota 2009 wordt opnieuw geen systematisch overzicht gegeven van de 74 doelstellingen uit het beleidsprogramma. In de Miljoenennota worden 20 doelstellingen en de 10 projecten uitgelicht en wordt voor de voortgang van alle 74 doelstellingen wederom verwezen naar de departementale begrotingen.

In deze notitie is een overzicht gegeven van de kwaliteit van de informatie over het beleidsprogramma in zijn geheel en op departementaal niveau. Bovendien heeft het BOR gekeken naar de manier waarop de voortgang van de doelstellingen is weergegeven. Omdat de 10 projecten van het

beleidsprogramma wel in de Miljoenennota aan de orde komen, heeft het BOR zich in deze notitie beperkt tot de 74 doelstellingen uit het beleidsprogramma.

In bijlage 1 is een toelichting op de gevolgde werkwijze te vinden.

In bijlage 2 is een uitgebreide tabel terug te vinden waarin voor elke doelstelling duidelijk wordt welke informatie in de begrotingen is terug te vinden.

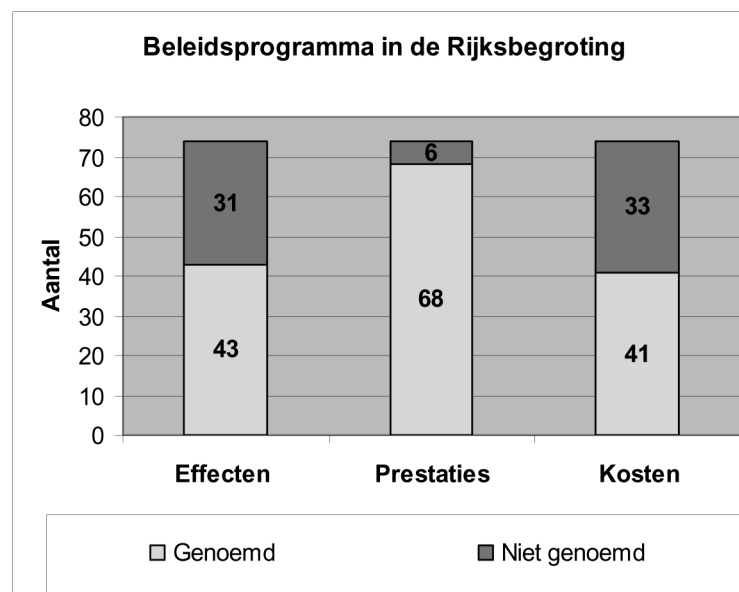
2. Kwaliteit van de informatie over het beleidsprogramma

In dit hoofdstuk wordt een beeld gegeven van de kwaliteit van de informatie voor het beleidsprogramma als geheel (zie paragraaf 2.1) en per ministerie (zie paragraaf 2.2). Daarnaast worden in paragraaf 2.3 de begrotingen van de departementen die meedoen aan het experiment voor de verbetering van begroting en verantwoording vergeleken met de andere begrotingen.

2.1 Beeld van de kwaliteit van de informatie over het beleidsprogramma als geheel

In onderstaande figuur is voor de effecten, prestaties en kosten afzonderlijk af te lezen in hoeverre deze wel of niet zijn terug te vinden in de begrotingen.

Figuur: Informatie over effecten, prestaties en kosten voor alle doelstellingen

Zoals blijkt uit de figuur, wordt in de begrotingen verreweg het meeste aandacht besteed aan de prestaties voor 2009 (wat gaan we doen?). De formulering van effecten (wat willen we bereiken?) en kosten (wat gaat dat kosten?) blijft daarbij achter.

Wanneer we kijken naar de compleetheid van de aanwezige informatie, blijkt dat voor 28 van de 74 doelstellingen (37%) duidelijke informatie is opgenomen over zowel doelstellingen, prestaties als kosten voor 2009. Voor deze doelstellingen zijn alle drie de W-vragen beantwoord, waardoor deze doelstellingen afrekenbaar zijn voor de Verantwoording 2009. Daar staat tegenover dat voor 6 doelstellingen¹ (8%) informatie over effecten, prestaties of kosten totaal ontbreekt. Voor deze doelstellingen is geen enkele W-vraag beantwoord. Voor deze doelstelling kan uit de begro-

¹ Doelstelling: 4, 13, 19, 26, 28, 54.

ting dus niet worden opgemaakt wat er in 2009 moet worden bereikt, welke prestaties daarvoor worden geleverd of wat dat gaat kosten. Daardoor zijn deze doelstellingen ook niet afrekenbaar bij de Verantwoording 2009.

Voor de overige 40 doelstellingen zijn sowieso de te leveren beleidsprestaties voor 2009 (2e W-vraag) weergegeven en een enkele keer daarnaast ook de beoogde effecten van de beleidsprestaties (1e W-vraag) of de geraamde kosten (3e W-vraag).

2.2 Oordeel per ministerie

In het onderstaande kader is een oordeel per ministerie opgenomen. Elk ministerie heeft een score gekregen op een schaal van 1 tot 5. Daarnaast wordt een korte toelichting op de beoordeling gegeven. De ministeries zijn gerangschikt, de hoogste scores staan bovenaan, de laagste scores staan onderaan. De scores van 1 tot 5 staan voor:

1 = slecht 2 = matig 3 = voldoende 4 = goed 5 = uitstekend

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: uitstekend (5)

De LNV-begroting biedt een uitermate helder en schematisch overzicht van doelstellingen, prestaties en kosten in de beleidsagenda. De begroting blinkt vooral uit in de heldere weergave. Op een aantal doelstellingen kunnen de effecten voor 2009 nog duidelijker worden geformuleerd.

Buitenlandse Zaken: uitstekend (5)

In de BZ-begroting worden op consistente wijze effectindicatoren, prestaties en kosten benoemd. De formulering kan nog duidelijker en concreter, maar de benodigde informatie is aanwezig in de beleidsagenda.

Jeugd en Gezin: Uitstekend (5)

De begroting van Jeugd en Gezin biedt eveneens een heldere beantwoording van de 3 W-vragen (wat willen we bereiken, wat gaan we daar voor doen en wat mag dat kosten?). Enige manco in deze begroting is het ontbreken van een tweetal doelstellingen (hulp en opvang tienermoeders en aanpak alcoholgebruik onder jongeren). In respectievelijk de VWS- en BZK-begroting wordt bij deze doelstellingen gewezen op de samenwerking met Jeugd en Gezin, maar in de begroting van Jeugd en Gezin komen de doelstellingen vervolgens niet terug.

Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer: Voldoende (4)

In de VROM-begroting is in ieder geval informatie opgenomen over de prestaties. Vaak worden ook kosten genoemd. De effecten zijn voor nog niet alle doelstellingen voldoende uitgewerkt, daar is nog ruimte voor verbetering.

Volksgesondheid, Welzijn en Sport: Voldoende (4)

In de VWS-begroting staat in ieder geval informatie over de prestaties en vaak ook over de kosten. De effecten zijn voor nog niet alle doelstellingen voldoende uitgewerkt, daar is nog ruimte voor verbetering.

Wonen, Wijken en Integratie: Voldoende (4)

In de WWI-begroting staat uitgebreide informatie over de prestaties en over de kosten. De effecten zijn voor nog niet alle doelstellingen voldoende uitgewerkt, daar is nog ruimte voor verbetering.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap: Gemiddeld (3)

De prestaties voor 2009 worden in de OCW-begroting goed weergegeven. Er is verbetering mogelijk bij de formulering van effecten. Vaak wordt wel een indicator genoemd, maar geen duidelijke streefwaarde voor 2009. Ook bij de vermelding van kosten in de

beleidsagenda is verbetering mogelijk. Bij sommige prestaties worden wel de kosten genoemd, maar een totaalbeeld van de kosten per doelstelling ontbreekt.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: Gemiddeld (3)

De effecten worden matig beschreven, daardoor wordt de 1e W-vraag (wat willen we bereiken?) onvoldoende beantwoord. De prestaties (wat gaan we daarvoor doen?) worden wel goed beschreven. De informatie over de kosten is juist weer onder de maat.

Financiën: Gemiddeld (3)

Hoewel het ministerie van Financiën maar twee doelstellingen op de begroting heeft staan, zijn er maar ten dele duidelijke beleidseffecten voor 2009 geformuleerd (en met name in de beleidsartikelen). Er worden wel concrete prestaties vermeld. De kosten worden daartegen weer niet in de beleidsagenda vermeld.

Justitie: Matig (2)

In de Justitie-begroting is wel informatie over de te leveren prestaties in 2009 opgenomen, maar nauwelijks tot geen informatie over de effecten (1e W-vraag) en de kosten (3e W-vraag).

Sociale Zaken en Werkgelegenheid: Matig (2)

In de SZW-begroting is wel informatie over de te leveren prestaties in 2009 opgenomen, maar nauwelijks tot geen informatie over de effecten (1e W-vraag) en de kosten (3e W-vraag).

Verkeer en Waterstaat: Matig (2)

De VenW-begroting scoort matig. Er is wel informatie over de prestaties te vinden, al zijn de prestaties lang niet altijd concreet en afrekenbaar geformuleerd en ontbreekt vaak de link met de doelstellingen uit het beleidsprogramma. Er is nauwelijks tot geen informatie over effecten (1e W-vraag) en kosten (3e W-vraag) te vinden.

Defensie: Slecht (1)

In de hele Defensie-begroting wordt maar 1 doelstelling uit het beleidsprogramma genoemd. Dat is opvallend, omdat Defensie zich in het Jaarverslag 2007 nog committerde aan 5 doelstellingen. Er zijn dus 4 doelstellingen «vergeten» door het ministerie van Defensie. Dat maakt het bijzonder moeilijk om de minister van Defensie in de toekomst verantwoording te laten afleggen over de realisatie van «zijn» doelstellingen uit het beleidsprogramma.

Over de enige doelstelling die wel wordt vermeld is geen of slechte informatie opgenomen. Alle 3 de W-vragen worden onvoldoende beantwoord.

Economische Zaken: Slecht (1)

In de EZ-begroting is weinig tot geen informatie over de effecten opgenomen. Dat is overigens niet voor het eerst, de EZ-begroting kenmerkt zich door de jaren heen door een gebrek aan heldere doelstellingen en effectindicatoren. Er worden wel prestatie-indicatoren beschreven, maar alleen op het niveau van de operationele doelstellingen. Daardoor zijn deze prestatie-indicatoren niet meer koppelen aan de doelstellingen uit het kabinetsprogramma.

Er worden wel prestaties genoemd, maar grotendeels in de beleidsartikelen en niet in de beleidsagenda. Daardoor ontbreekt het overkoepelende beeld dat de beleidsagenda zou moeten bieden. Verder is er matige informatie over de kosten opgenomen. Bij sommige prestaties worden wel de kosten genoemd, maar een totaalbeeld van de kosten per doelstelling ontbreekt.

2.3 De «experimentele» begrotingen uitgelicht: VWS, J&G, BuZa, LNV, VROM, WWI

In een brief aan de commissie voor de Rijksuitgaven (20 december 2007, 31 031, nr. 19) stelde de minister van Financiën een experiment voor om

onder andere meer politieke focus in de begroting en het jaarverslag aan te brengen. Kern van het experiment is om in de beleidsagenda van de begroting juist de prioriteiten van het kabinetsbeleid (de 74 doelen uit het beleidsprogramma) centraal te stellen (31 031 nr. 19, p. 2). Over dit voorstel is op 6 februari 2008 een Algemeen Overleg gevoerd tussen de minister van Financiën en de commissie voor de Rijksuitgaven. Uiteindelijk maken nu zes begrotingen (VWS, J&G, BuZa, LNV, VROM en WWI) deel uit van dit experiment.

In deze paragraaf wordt beschreven in hoeverre deze begrotingen zich van de andere (niet-experimentele) begrotingen onderscheiden.

De 6 begrotingen die meedoen aan het experiment behandelen bij elkaar 38 van de 74 doelstellingen. Uit onderstaande tabel blijkt dat de prestaties en kosten voor 2009 bij vrijwel al deze doelstellingen zijn weergegeven. De effecten van beleid zijn voor ruim 70% van de doelstellingen opgenomen.

Tabel: Overzicht experimentbegrotingen

	Aantal doelstellingen	Effecten genoemd?	Prestaties genoemd?	Kosten genoemd?
BuZa	10	10	10	10
LNV	9	6	9	9
VWS	5	3	5	5
J&G	4	3	4	4
VROM	9	4	9	7
WWI	1	1	1	1
Totaal	38	27	38	36

Zoals tevens blijkt uit het overzicht per ministerie in paragraaf 2.2 bieden de experimentele begrotingen een helderder en completer overzicht van de beoogde effecten, prestaties en kosten dan de andere begrotingen. Deze begrotingen zijn daardoor meer afrekenbaar en door de Kamer beter te controleren. Dit is dus in lijn met de verwachtingen van het experiment. Het is opvallend dat zelfs in de experimentele begrotingen, de doelen uit het beleidsprogramma nog niet volledig (dat wil zeggen inclusief effecten en gemoeide kosten) worden beschreven.

3. Beschikbaarheid en kwaliteit van informatie over de voortgang van het beleidsprogramma

In 9 van de 14 begrotingen is in de beleidsagenda een tabel opgenomen met informatie over de status van de doelstellingen uit het beleidsprogramma die in die begroting aan de orde komen.

In 5 begrotingen is dit niet het geval. De begrotingen van Buitenlandse Zaken, Defensie, Economische Zaken, OCW en VWS bieden geen overzichtstabel met de status van de doelstellingen.¹

De 9 begrotingen die wel een overzichtstabel met vermelding van de status bieden, gebruiken grotendeels dezelfde, zeer globale, aanduidingen voor de status. Er zijn grofweg 3 variaties van de status: «in voorbereiding», «in uitvoering» en «afgerond». Daarnaast is er nog een aantal doelstellingen «deels in voorbereiding, deels in uitvoering» of «deels in uitvoering, deels afgerond».

¹ BZ en OCW hebben wel een overzichtstabel waarin de doelstellingen worden gekoppeld aan de beleidsartikelen, maar hierin is geen kolom met de status van de doelstellingen opgenomen.

De kwaliteit en meerwaarde van deze statusinformatie voor de Kamer zijn zeer minimaal. Aan de hand van een zeer globale beschrijving als «in uitvoering» is op geen enkele manier vast te stellen hoe de realisatie van

een doelstelling vordert. Het is dan ook zeer de vraag wat met de vermelding van zo'n vage statusbeschrijving door het kabinet wordt beoogd. Dit benadrukt eens te meer het belang van een duidelijke en heldere definitie van de beoogde effecten van een doelstelling. Wanneer de beoogde effecten niet helder zijn gedefinieerd, is het welhaast onmogelijk om de status van een doelstelling te laten zien.

De positieve uitzondering op de regel is in dit geval de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In die begroting wordt geprobeerd een uitgebreider beeld te schetsen van de status van de doelstellingen. Dit gebeurt onder meer door de gerealiseerde resultaten in 2007 en 2008 weer te geven. Hoewel de statusinformatie in de SZW-begroting nog meer toegespitst zou kunnen worden op effecten (en minder op prestaties) is het een stap in de goede richting.

4. Doorvertaling beleidsprogramma in begroting 2009

De doorvertaling van het beleidsprogramma in de Begroting 2009 is vergeleken met de situatie bij het Jaarverslag 2007. Dat levert de volgende resultaten op:

- Er is in de Begroting 2009 7 keer een doelstelling vergeten ten opzichte van de vermelding in de departementale Jaarverslagen 2007. Het Ministerie van Defensie is het meest vergeetachtig. Van de 5 doelstellingen die het ministerie blijkens het Jaarverslag 2007 probeerde te realiseren, zijn er 4 niet meer terug te vinden in de Begroting 2009. Bij de ministeries van Justitie (2) en Economische Zaken (1) zijn ook doelstellingen vergeten.
- Hier staat tegenover dat het 10 keer voorkomt dat een doelstelling nu wel wordt opgenomen in de Begroting 2009, terwijl dat in de departementale Jaarverslagen 2007 nog niet het geval was. Deze doelstellingen zijn meer evenredig verdeeld over de verschillende begrotingen. Economische Zaken en Justitie komen ook hier weer voor, deze ministeries hebben dus één of meer doelstellingen ingeleverd maar er ook weer andere voor terug gekregen. Het ministerie van Defensie heeft geen nieuwe doelstellingen opgenomen.
- Ongeacht deze verschuivingen, blijkt dat in de Begroting 2009 alle doelstellingen in ieder geval 1 keer aan de orde komen. Bij het Jaarverslag 2007 werd er nog 1 doelstelling door geen enkel departement benoemd. Deze doelstelling (nr. 66, het voor 2011 introduceren van een wettelijk kader voor de maatschappelijke onderneming) wordt nu vermeld in de Justitie-begroting.

Aanpak

De uitwerking van de 74 doelstellingen van het beleidsprogramma 2007–2011 is verdeeld over 14 departementale begrotingen. Per begroting heeft het BOR beoordeeld in hoeverre de 3 W-vragen (zie hieronder) per doelstelling/project worden beantwoord in de beleidsagenda, dan wel in de beleidsartikelen. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt hoe concreet, meetbaar, afrekenbaar en transparant het beleidsprogramma in zijn geheel is vertaald in de begrotingen. Ook wordt per departementale begroting duidelijk wat de kwaliteit van de informatie is en wat de verschillen tussen de departementen zijn. Ook zijn de begrotingen van de departementen die meedoen aan het experiment voor de verbetering van begroting en verantwoording vergeleken met de overige begrotingen.

Om de kwaliteit van de informatie over het beleidsprogramma te bepalen is per doelstelling gekeken naar de beantwoording van de 3 W-vragen die ten grondslag aan de VBTB-operatie (Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording) liggen. Deze vragen luiden:

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag het kosten?

Het uitgangspunt van de VBTB-operatie is dat deze vragen in de begroting voldoende moeten beantwoord om achteraf verantwoording te kunnen afleggen over de bereikte effecten, geleverde prestaties en gemaakte kosten.

Daarnaast is gekeken naar de informatie over de voortgang van het beleidsprogramma. Hierbij is vooral nagegaan of een overzichtstabel met de status van de doelstellingen is opgenomen in de beleidsagenda.

Beperkingen van deze werkwijze

De analyse is uitgevoerd door medewerkers van het BOR op basis van openbare stukken. Er is geen onderliggende informatie beschikbaar of bekeken. Het uitpluizen van de departementale begrotingen is een arbeidsintensief proces. De vergelijking van de informatie uit de verschillende begrotingen is ingewikkeld, omdat de begrotingen qua opzet en indeling nog steeds grote verschillen vertonen.

Dat maakt het moeilijk om de informatie uit de verschillende begrotingen goed te objectiveren. Het BOR heeft geprobeerd een subjectief oordeel zoveel mogelijk te vermijden, door zoveel mogelijk standaardisatie toe te passen in de beoordeling van de begrotingen. Verder is gewerkt met een verzwaarde kwaliteitscontrole. Meerdere medewerkers hebben de informatie beoordeeld en zijn gezamenlijk tot een gelijkloidend oordeel gekomen.

Verder dient te worden benadrukt dat deze notitie uitsluitend gaat over het beleidsprogramma en de bijbehorende 74 doelstellingen. Bij de beoordeling van de departementale begrotingen is daarom gefocust op de informatie over de doelstellingen uit het beleidsprogramma, niet op de overige informatie in de begroting. Het is daarom nadrukkelijk geen beoordeling van de totale begroting, maar een oordeel over de informatie met betrekking tot het beleidsprogramma in de verschillende departementale begrotingen. Het BOR zal in overleg met de verschillende Kamercommissies per departementale begroting een notitie schrijven waarin de gehele departe-

mentale begroting wordt behandeld. Deze notities kunnen worden gebruikt voor de behandeling van de begrotingen in de Kamercommissies.

Bijlage 2

Tabel met beoordeling beleidsprogramma per doelstelling

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
1	Een Europa, met een stevig draagvlak onder de burgers, dat zich richt op terreinen waar het meerwaarde levert en zich niet begeeft op terreinen waar lidstaten het beter zelf kunnen regelen	DEF BZ	BZ	+	+	+	Effecten en prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
		LNV	LNV	-	+	+		+
			EZ	-	0	-		-
2	Een Europa dat zijn eigen criteria voor uitbreiding serieus neemt en strikt toepast	BZ	BZ	+	+	+	Effecten en prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
3	Dichterbij brengen van een oplossing voor de conflicten in het Midden-Oosten	BZ	BZ	+	+	+	Effecten en prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
		DEF						
4	Een moderne krijgsmacht die wereldwijd maatwerk kan leveren in grotere en kleinere crisisebeheersingsoperaties en bij het opbouwen van veiligheidsorganisaties in landen die we daarin willen ondersteunen	BZ	BZ	+	+	+	Prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
		DEF	DEF	-	-	-		-
5	Samenhang en effectiviteit van het veiligheids- en ontwikkelingsbeleid vergroten	BZ	BZ	+	+	+	Effecten en prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
6	Duurzame economische ontwikkeling bevorderen en armoedebestrijding met kracht voortzetten en uitwerken in het project De Millennium Ontwikkelingsdoelen Dichterbij	BZ	BZ	+	+	+	Prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
		LNV	LNV	-	+	+		+
7	Een evenwichtige en uitgesproken inzet voor mensenrechten overal ter wereld	BZ	BZ	+	+	+	Prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
8	Actief bijdragen aan het tot stand komen van nieuwe ambitieuze internationale klimaatdoelstellingen voor na 2012	BZ	BZ	+	+	+	Effecten en prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
		EZ	EZ	-*	0	-	* Wel prestatie-indicatoren op operationeel doelniveau, maar relatie met doelstelling beleidsprogramma onduidelijk.	-
		VROM	VROM	-	+	+		+
9	Betere dienstverlening aan Nederlandse burgers en bedrijven in het buitenland	BZ	BZ	+	+	+	Prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
		EZ	EZ	-*	0	-	* Wel prestatie-indicatoren op operationeel doelniveau, maar relatie met doelstelling beleidsprogramma onduidelijk.	-
10	Betere dienstverlening aan internationale organisaties en buitenlandse bedrijven die zich in Nederland vestigen	BZ	BZ	+	+	+	Effecten en prestaties worden in de tekst genoemd, maar zijn niet SMART geformuleerd.	-
		EZ	EZ	-*	0	-	* Wel prestatie-indicatoren op operationeel doelniveau, maar relatie met doelstelling beleidsprogramma onduidelijk.	-
11	Hoger onderwijs met meer kwaliteit en minder uitval	LNV	LNV	+	+	+		+
		OCW	OCW	-*	+	0	* Er is een overzicht met indicatoren, maar niet specifiek voor 2009. Overigens wel een goede uitleg waarom er geen effecten voor 2009 zijn genoemd.	-

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
12	Het versterken van de internationale reputatie van Nederlandse wetenschappelijke instellingen en onderzoekinstellingen	EZ	EZ	-*	0	-	* Wel prestatie-indicatoren op operationeel doelniveau, maar relatie met doelstelling beleidsprogramma onduidelijk.	
		OCW	OCW	-*	+	+	* Er is een overzicht met indicatoren, maar niet specifiek voor 2009. Overigens wel een goede uitleg waarom er geen effecten voor 2009 zijn genoemd.	-
13	Vergroting van de aantrekkelijkheid van Nederland voor kenniswerkers	EZ		-	-	-		
		JUS	JUS	-	+	-		+
14	Het versterken van het innovatief vermogen van de Nederlandse economie	DEF						
		EZ	EZ	-	+	+	* In de beleidsagenda worden wel bedragen genoemd, maar geen totaalbeeld voor de doelstelling.	-
		LNV	LNV	+	+	+		+
			OCW	-*	+	-	* Er is een overzicht met indicatoren, maar niet specifiek voor 2009. Overigens wel een goede uitleg waarom er geen effecten voor 2009 zijn genoemd.	-
15	Meer zelfstandige ondernemers met personeel en meer snelle groeiërs in 2011	EZ	EZ	-	+	+	* In de beleidsagenda worden wel bedragen genoemd, maar geen totaalbeeld voor de doelstelling.	-
16	Minder regels, minder instrumenten, minder loketten	EZ	EZ	-	+	-		-
		FIN	FIN	0	+	-		+
		LNV	LNV	+	+	+		+
		JUS						
		VROM	VROM	-	+	+		+

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
17	Een slagvaardige aanpak van economische ontwikkeling in top- en grensregio's	EZ	EZ	-	+	+	* In de beleidsagenda worden wel bedragen genoemd, maar geen totaalbeeld voor de doelstelling.	-
18	Stapsgewijze invoering van een gedifferentieerde kilometerprijs naar tijd, plaats en milieukeurmerken	VenW	VenW	-	+	-	+	
19	Verbetering van de bereikbaarheid over weg en water door gerichte investeringen in het wegennetwerk en de binnenvaart	VenW	VenW	-	-	-		+
20	Groeiambitie van 5% per jaar voor het openbaar vervoer per spoor	VenW	VenW	+	+	-		+
21	De overheid wil uiterlijk in 2010 duurzaamheid als zwaarwegend criterium meenemen in al haar aankopen	VROM	VROM	+	+	+		+
22	Het stimuleren van duurzame consumptie en productie	EZ	EZ	0	+	+	* In de beleidsagenda worden wel bedragen genoemd, maar geen totaalbeeld voor de doelstelling.	-
		FIN	FIN	-	+	-		+
		LNV	LNV	+	+	+		+
		VROM	VROM	-	+	-		+
23	Het bevorderen van een tijdig en op de vraag afgestemd aanbod van ruimte voor kwalitatief goed ingepaste bedrijfslocaties en 80 000 tot 100 000 nieuwe woningen per jaar	VROM	VROM	+	+	+		+
		WWI	+	+	+	+		+
24	In 2011 moeten Nederlanders meer tevreden zijn over het landschap, zijn groene gebieden gerealiseerd, is het platteland vitaler en dynamischer en wordt geïnvesteerd in natuurgebieden	LNV	LNV	+	+	+		+
		VROM	VROM	+	+	+		+
25	In 2011 worden productiedieren en gezelschapsdieren beter behandeld en moet 5% van de stallen integraal duurzaam en diervriendelijk zijn, waarbij voldaan wordt aan dierenwelzijnseisen die verder gaan dan de huidige wettelijke eisen	LNV	LNV	+	+	+		+

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
26	Klimaatbestendige inrichting van Nederland waarbij water een meer bepalende factor is bij ruimtelijke afwegingen, inclusief locatiekeuzes. Meer ruimte voor herstel van natuurlijke processen (bodem, water en natuur)		VenW	-	-	-		+
		VROM	VROM	-	+	+		+
27	Duurzaam waterbeleid als schakel tussen ecologie en economie. Nederland (weer) aan de internationale top van innovatieve delta-technologie	VenW	VenW	-	+	-		+
28	Versnelling kustverdediging en versnelde aanpak van de versterking van de bij de tweede wettelijke toetsing afgekeurde primaire waterkeringen. Vernieuwd denken over waterveiligheid en plaats geven in het systeem voor bescherming tegen overstromingen	VenW	VenW	-	-*	-	*Wel zeer beknopt prestaties opgenomen, maar niet duidelijk wat in 2009 gebeurt en relatie doelstelling niet duidelijk.	+
29	Het realiseren van een beperkt aantal complexe, samenhangende ruimtelijke opgaven van nationale betekenis	LNV VROM	LNV VROM	- 0	+	+		+
30	In 2011 worden jeugdigen en hun ouders snel en goed ondersteund	J&G	J&G	+	+	+		+
31	De wachttijden voor de geïndiceerde jeugdzorg blijven beperkt tot maximaal negen weken na indicatiestelling en kindbeschermingsmaatregelen kunnen sneller worden ingezet	J&G	J&G	+	+	+		+
32	Bestrijding kindermishandeling door versterking van preventie, signalering en ingrijpen	J&G	J&G	+	+	+		+
33	Het kabinet wil een substantiële verhoging van de arbeidsparticipatie. Van 70% nu moet deze toe groeien naar 80% in 2016. In deze kabinetsperiode zal een belangrijke stap in die richting worden gezet	SZW	SZW	-*	+	-	* Geen percentages of aantallen gespecificeerd voor 2009, alleen voor 2016 en/of 2011.	+

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
34	200 000 mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zullen deze kabinetsperiode extra aan de slag geholpen worden	SZW	SZW	-	+	-	Er wordt aangegeven dat het behalen van deze doelstelling samenhangt met doelstelling 33. De effecten en kosten worden daarom niet apart genoemd.	+
35	Substantiële uitbreiding van het aantal vrijwilligers en van het aantal mantelzorgers in 2011	VWS	VWS	+	+	+		-
36	Het kabinet geeft een nieuwe impuls aan het emancipatiebeleid en aan het homo-emancipatiebeleid	OCW	OCW	-*	+	+	* Er is een overzicht met indicatoren, maar niet specifiek voor 2009. Overigens wel een goede uitleg waarom er geen effecten voor 2009 zijn genoemd.	-
37	Verhogen van de kwaliteit van onderwijs onder meer door basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs naadloos op elkaar en op het hoger onderwijs aan te laten sluiten	OCW	OCW	-*	+	-**	* Er is een overzicht met indicatoren, maar niet specifiek voor 2009. Overigens wel een goede uitleg waarom er geen effecten voor 2009 zijn genoemd. ** Er worden wel totaal bedragen en aparte bedragen bij enkele onderdelen genoemd.	-
38	Voldoende gekwalificeerd onderwijspersoneel, nu en in de toekomst	OCW	OCW	+	+	-*	* Er worden wel totaal bedragen en aparte bedragen bij enkele onderdelen genoemd.	-
39	Het realiseren van een sluitend systeem voor kinderopvang voor 0-4-jarigen	OCW	OCW	-*	+	+	* Er is een overzicht met indicatoren, maar niet specifiek voor 2009. Overigens wel een goede uitleg waarom er geen effecten voor 2009 zijn genoemd.	-
40	Het fors uitbreiden van het aantal brede scholen	OCW	OCW	+	+	-*	* Er wordt alleen een bedrag bij een van de onderdelen genoemd.	-
41	Een maatschappelijke stage voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs	LNV	LNV	+	+	+		+
		OCW	OCW	+	+	-		-

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
42	Het geleidelijk invoeren van gratis schoolboeken in het voortgezet onderwijs met ingang van schooljaar 2008/2009, en volledig per schooljaar 2009/2010	OCW	OCW	+	+	+		-
43	Meer ruimte voor gemeenten voor gericht armoedebeleid	SZW	SZW	-*	+	+	Er worden wel enkele indicatoren genoemd in de beleidsartikelen, maar niet speciaal voor 2009.	+
44	Het tot een minimum beperken van de wachlijsten voor schuldhulpverlening in 2011	SZW	SZW	-	+	-		+
45	Kwaliteit van de zorg zichtbaar verhogen in 2011 ten opzichte van 2006 door: * het aantal vermijdbare fouten in de curatieve zorg is in 2011 met 50% gedaald; * burgers kunnen op kiesbeter.nl voor 80 aandoeningen zien welke kwaliteit de ziekenhuizen bieden * cliënten geven 90% van de zorgaanbieders in de AWBZ een voldoende voor de kwaliteit van de zorg * de rechten en plichten van patiënten en cliënten zijn in 2011 wettelijk vastgelegd en de informatie hierover is voor iedereen toegankelijk.	VWS	VWS	+	+	+		-
46	Meer patiëntgerichte zorg door vernieuwing zorgconcepten en innovatie	VWS	VWS	0*	0*	+	* Prestaties en effecten alleen opgenomen voor het EPD.	-
47	Betere hulp en opvang voor tienermoeders	VWS	VWS	-*	+	+	Geen concrete prestaties voor 2009 of effecten opgenomen, wel een actieprogramma	-
48	Verbeteren en versterken palliatieve zorg	VWS	VWS	-	+	+	Geen concrete prestaties voor 2009 genoemd, wel het actieplan Palliatieve Zorg 2008-2010	-
49	Door gerichte maatregelen bevorderen van een respectvolle omgang van mensen met elkaar en van fatsoen in het maatschappelijke verkeer	BZK	BZK	+	+	-		+

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
50	Een reductie van de criminaliteit met 25% in 2010 ten opzichte van 2002 door: * 19% minder geweldsdelicten *5% minder vermogens delicten * verbetering ophelderingspercentage met 15% * daling criminaliteit tegen ondernemingen met 25% * daling recidive met 10%-punt.	BZK	BZK	0	0	-*	Voor ophelderingspercentage zijn wel bedragen opgenomen, voor de andere onderdelen niet. Er zijn geen concrete beleidsprestaties opgenomen voor 2009 voor alle onderdelen.	+
			J&G	-	+	+	J&G is alleen verantwoordelijk voor het onderdeel campus-sen.	+
51	100 000 minder gestolen fietsen in 2010 ten opzichte van 2006	BZK	BZK	+	+	-		+
52	Een kwart minder fysieke verloedering en ernstige sociale overlast in 2010 ten opzichte van 2002	BZK	BZK	0*	+	-	* Wel een indicator, maar niet specifiek voor 2009	+
54	Uiterlijk in 2011 geen coffeeshops meer in de nabijheid van scholen	Jus	Jus	-	-*	-	* Alleen het verschijnen van een beleidsnota is als prestatie genoemd.	+
55	Aanpak overmatig alcoholgebruik door jongeren	BZK	BZK	-	+	-	Er wordt ivm samenwerking verwezen naar VWS en JenG. Bij VWS komt dit terug in OD 41.1 (maar niet specifiek qua doelstelling) en bij J&G in de tekst van de beleidsagenda onder «gezonde jeugd-cultuur», maar ook niet met een specifieke verwijzing naar doelstelling 55.	+
56	Nieuw identificatiesysteem in 2010 in gebruik	DEF						
		JUS	JUS	-	+	-		+
57	Een steviger aanpak van georganiseerde misdaad, fraude en cybercrime	BZK	BZK	-	+	-		+
		JUS	JUS	-	+	-		+
58	Prostitutie onderwerpen aan scherper vergunningenbeleid		BZK	-	+	-		+
		JUS	JUS	-	+	-		+

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
59	Het tegengaan van radicalisering	BZK JUS OCW	BZK JUS OCW	- - +*	+ + +	- - +*	 Overgeslagen in de Beleids- agenda * Er wordt verwezen naar de BZK-begroting.	+ + -
60	Versterken verdediging tegen catastrofaal terrorisme	Jus BZK	Jus BZK	- -	+ +	- -	 * Formulering doelstelling is beknopt tot «samenwerking tussen burgers en politie- korpsen.»	+ +
61	Samenwerkingsverbanden binnen de organisatie van de veiligheid worden versterkt met betrokkenheid van de burger	JUS	JUS	-	+	-		+
62	Veiligheidshuizen in grotere steden	JUS	JUS	-	+	-		
63	Veiligheidsregio's zijn georganiseerd en de rampenbestrijding voldoet eind 2009 aan de basisvereisten	BZK	BZK	+*	+	-	* In de tekst staat dat inmid- dels 24 van de 40 (in 2009) veiligheidshuizen actief zijn.	+
64	Het realiseren van een overheid die beter werk levert met minder mensen	BZK	BZK	0*	+	-	*Er staat wel wat de doelstel- ling is voor 2009, niet hoe ver we zijn om dit te realiseren.	+
65	De Rijksoverheid heeft in 2011 een divers samengesteld personeels bestand met een aandeel vrouwen in de Algemene Bestuursdienst van tenminste 25%	BZK	BZK	0*	+	-	* Er is een indicator opgeno- men in de artikelen, hier kan men echter niet de huidige stand van zaken van afleiden.	+
66	Het voor 2011 introduceren van een wettelijk kader voor de maatschappe- lijke onderneming		JUS	-	+	-		+
67	Het versterken van burgerschaps- vorming en van de grondwet	BZK	BZK	-	+	-		+
68	Het realiseren van meer beleids- vrijheid voor medeoverheden	BZK	BZK	+	+	0*	* Er worden voor het Rijk bedragen genoemd voor 2009–2011.	+

Nr.	Doelstelling	Jaarverslag 2007	Begroting 2009	Effecten	Prestaties	Kosten	Opmerkingen	Overzichtstabel met status in beleidsagenda?
69	Het oplossen van de 10 meest gevoelde knelpunten bij administra- tieve lasten	BZK	BZK	-	+	-		+
		EZ	EZ	-	0	-		-
		JUS						
70	Het verbeteren en versnellen van de asielprocedure	VROM	VROM	-*	+	+	* Doelen worden genoemd, maar niet voor 2009,	+
		JUS	JUS	0*	+	-	* Er worden kengedallen genoemd, geen effectindicato- ren.	+
71	Het daadwerkelijk doen terugkeren van vreemdelingen die geen recht- matig verblijf hebben	JUS	JUS	-	+	-		+
72	Verbeterde werking van de Vreemde- lingenwet en het uitvoeren van een pardonregeling	JUS	JUS	+	+	-		+
73	Alle jongeren tot 18 jaar raken actief of passief vertrouwd met cultuur en kunstvormen en met de Nederlandse geschiedenis	OCW	OCW	+	+	-**	* Deels afgedekt door indi- catoren en deels door indi- catoren met een streefwaarde maar geen aparte waarde voor 2009. ** In de beleidsagenda wor- den wel bedragen genoemd, maar geen totaalbeeld voor de doelstelling.	-
74	Het aanbod van de publieke omroep is kwalitatief hoogwaardig en cross- mediaal en richt zich op een breed en divers publiek	OCW	OCW	+	+	-		-

0 = alleen in artikelen, niet in agenda; - = niet in agenda en niet in artikelen, + = in agenda